

The University of Tehran Press

Evaluation of Israel's Actions Following Operation Al-Aqsa Storm From the Perspective of the Right to Truth

Maryam Ahmadinejad[✉]

Assistant Prof., Department of Family Law Studies, Women Research Center, Alzahra University,
Tehran, Iran. Email: m.ahmadinejad@alzahra.ac.ir

Article Info	Abstract
Article Type: Research Article	<p>The right to truth, as an independent human right, can, in the context of widespread human rights violations, establish legal entitlements to support victims and impose obligations on states to provide the truth. It grants victims advantages such as the non-impunity and punishment of perpetrators, deterrence of future violations, and the protection and fulfillment of victims' needs and rights. Conversely, this right imposes on states the duty to raise awareness and disclose the facts concerning the causes, factors, and identification of violators of human rights norms. In cases of gross human rights violations, this obligation extends beyond the victims and their families, creating accountability toward the international community as a whole. This paper, considering the actions of the Israeli regime in Palestine, particularly in the Gaza Strip, seeks to answer the question: How can the Palestinian issue be assessed from the perspective of the right to truth? An evaluation of Israel's performance in Palestine from this perspective reveals violations not only against Palestinians but also against the international community's right to access the truth, disseminate information, and preserve evidence regarding gross human rights violations committed by the Israeli regime.</p>
Pages: 2857-2882	
Received: 2024/02/05	
Received in Revised form: 2024/06/02	
Accepted: 2024/09/15	
Published online: 2025/12/22	
Keywords: <i>the right to truth, Palestine, Al-Aqsa Storm, the Israeli Regime.</i>	
How To Cite	Ahmadinejad, Maryam (2026). Evaluation of Israel's Actions Following Operation Al-Aqsa Storm From the Perspective of the Right to Truth. <i>Public Law Studies Quarterly</i> , 55 (4), 2857-2882. DOI: https://doi.com/10.22059/jplsq.2024.372203.3480
DOI	10.22059/jplsq.2024.372203.3480
Publisher	The University of Tehran Press.

نقد و ارزیابی عملکرد رژیم اسرائیل متعاقب عملیات طوفان الأقصى از منظر حق بر حقیقت

مریم احمدی نژاد✉

استادیار، گروه مطالعات حقوق خانواده، پژوهشکده زنان، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران. رایانامه: m.ahmadinejad@alzahra.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: پژوهشی</p> <p>صفحات: ۲۸۸۲-۲۸۵۷</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۱۶</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۳/۱۳</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۲۵</p> <p>تاریخ انتشار برخط: ۱۴۰۴/۱۰/۰۱</p> <p>کلیدواژه‌ها: طوفان الاقصی، حق بر حقیقت، فلسطین، رژیم اسرائیل.</p>	<p>حق بر حقیقت به‌عنوان یک حق مستقل بشری می‌تواند به‌هنگام نقض‌های گسترده حقوق بشری، حقوقی را جهت حمایت از قربانیان و تکالیفی را برای دولت‌ها در جهت ارائه حقیقت ایجاد کند. عدم مصونیت و مجازات خاطیان، بازدارندگی از تکرار تخلفات بعدی، رفع نیازهای قربانیان و حفظ حقوق آنها، امتیازاتی است که به موجب حق بر حقیقت برای قربانیان ایجاد می‌شود و از سوی دیگر، این حق تعهدات و تکالیفی را در زمینه آگاه‌سازی و انتشار حقایق در خصوص علل، عوامل و معرفی ناقضان قواعد حقوق بشری برای دولت‌ها، ایجاد می‌کند. این تعهد در نقض‌های فاحش حقوق بشری، تعهدی است که علاوه بر قربانیان و خانواده‌های آنها، در قبال جامعه جهانی به‌عنوان یک کل ایجاد مسئولیت می‌کند. نوشتار حاضر با مدنظر قرار دادن اقدامات رژیم صهیونیستی در فلسطین و بالأخص در نوار غزه، به دنبال پاسخ به این پرسش است که موضوع فلسطین از منظر حق بر حقیقت چگونه ارزیابی می‌شود؟ ارزیابی عملکرد رژیم اسرائیل در فلسطین از منظر حق بر حقیقت گویای تخطی از حقوق فلسطینیان و حتی جامعه جهانی، نسبت به دسترسی به حقایق و انتشار اطلاعات و حفظ شواهد و دلایل موجود در خصوص نقض‌های فاحش حقوق بشری ارتكابی توسط رژیم اسرائیل است.</p>
استناد	احمدی‌نژاد، مریم (۱۴۰۴). نقد و ارزیابی عملکرد رژیم اسرائیل متعاقب عملیات طوفان الأقصى از منظر حق بر حقیقت. <i>مطالعات حقوق عمومی</i> ، ۵۵ (۴)، ۲۸۸۲-۲۸۵۷. DOI: https://doi.com/10.22059/jplsq.2024.372203.3480
DOI	10.22059/jplsq.2024.372203.3480
ناشر	انتشارات دانشگاه تهران.

۱. مقدمه

در عصر حاضر یکی از موضوعاتی که اهمیت بسزایی دارد، مشکل انتشار خبرهای نادرست و سانسورهای خبری به‌ویژه در حوزه‌های مربوط به صلح و امنیت بین‌الملل است. سال‌های پر آشوب اخیر با جنگ‌های طولانی مدت عراق، افغانستان، سوریه، اوکراین، فلسطین و نیز خشونت‌های باورنکردنی و نقض‌های متعدد قوانین آمره بین‌المللی حقوق بشردوستانه همراه بوده است؛ آنچه بیش‌ازپیش افکار عمومی را متأثر می‌سازد، تبعیض و یا گزیده‌گویی در بیان حقایق این جنگ‌هاست. برای مثال در سال گذشته اگرچه جنگ اوکراین بیشتر سرخط‌های خبری را به خود اختصاص داد، لکن بسیاری از موارد نقض حقوق بشر در سایر نقاط جهان، بالأخص در قضیه فلسطین و غزه نه تنها مورد توجه قرار نگرفت، بلکه در خصوص اسرائیل و سرزمین‌های اشغالی فلسطین شاهد استانداردهای دوگانه بودیم. به طوری که سیاستمداران غربی به کمک رسانه‌ها که نقشی کلیدی در شکل دادن به ذهنیت‌ها دارند، به گروه‌های مقاومت مردمی مانند حماس برچسب متجاوز زدند و طرف دیگر را قربانی جلوه دادند. همان‌طور که آنجلا دیویس در کتاب خود می‌نویسد: «مسائل مهم در مبارزات فلسطین که همانا تلاش ایشان برای آزادی و تعیین سرنوشت است، توسط کسانی که می‌کوشند مقاومت فلسطین را در برابر آپارتاید اسرائیل یکی بدانند، به حداقل می‌رسد و نامرئی می‌شود» (Yvonne Davis, 2016: 8). همچنین این استانداردهای دوگانه به تصویری از فلسطینی‌ها به‌عنوان «حمله‌کنندگان، مهاجمان، اشغالگران» و نه مردمی درگیر در مبارزه استعماری منجر می‌شود و از سوی دیگر با وجود ارتکاب جنایات منحصر به فردی توسط رژیم صهیونیستی از جمله، نسل‌کشی و آپارتاید^۱، خشونت اسرائیل به‌عنوان «دفاع از خود» محسوب می‌شود.^۲ پس از حمله حماس به مواضع رژیم صهیونیستی در ۷ اکتبر ۲۰۲۳ گزارش‌های رسانه‌ای در انعکاس این اتفاق مهم صرفاً بر اقدامات حماس در اسرائیل در یک آخر هفته تمرکز کردند، بدون اینکه این حادثه را در چارچوب اشغال و ظلم و وحشیانه اسرائیل که بیش از نیم‌قرن نسبت به فلسطینیان ادامه داشته، مورد توجه قرار دهند. در این خصوص ریاض منصور، نماینده فلسطین در سازمان ملل متحد می‌گوید: «تاریخ برای برخی رسانه‌ها و سیاستمداران از زمانی شروع می‌شود که اسرائیلی‌ها کشته می‌شوند، درحالی‌که

۱. دیوان دادگستری بین‌المللی در دستور ۲۴ می ۲۰۲۴ که در جریان پرونده آفریقای جنوبی علیه اسرائیل صادر نموده، به‌صورت ضمنی شواهد و دلایل انجام نسل‌کشی توسط اسرائیل را تأیید کرده است و به‌صراحت تعهدات رژیم را نسبت به کنوانسیون نسل‌کشی، متذکر می‌شود. (ICJ Order, 24 May 2024, Para.50,5(5)). همچنین در نظریه مشورتی اخیر خود در خصوص پیامدهای حقوقی ناشی از سیاست‌ها و عملکرد اسرائیل در سرزمین‌های اشغالی فلسطین، صراحتاً وقوع آپارتاید توسط این رژیم را تأیید کرده است. (ICJ Advisory Opinion, 19 July 2024, Para. 229).
۲. برای مثال چند روز پس از حمله حماس به مواضع رژیم صهیونیستی (طوفان الأقصى) در ۷ اکتبر ۲۰۲۳ جوزپ بورل، دیپلمات ارشد اتحادیه اروپا شامگاه سه‌شنبه بیان کرد که اسرائیل حق دارد از خود دفاع کند (Euro News, 10/10/2023).

مردم ما سال‌های مرگباری را یکی پس از دیگری تحمل کرده‌اند» (Mansour, 09 October 2023). علی‌رغم این استانداردهای دوگانه، امروزه میل به حقیقت‌یابی در موضوعات بین‌المللی با رشد نفوذ رسانه‌ها بالأخص با گسترش رسانه‌های اجتماعی تشدید شده است.

امروزه عدالت‌خواهی می‌تواند اشکال مختلفی داشته باشد و به‌یقین گفتن حقیقت یکی از مظاهر عدالت‌خواهی تلقی خواهد شد. به‌سبب اهمیت حقیقت‌خواهی در نقض‌های حقوق بشری، در ۲۴ مارس سال ۲۰۱۰، توسط سازمان ملل متحد به‌عنوان روز گرامیداشت یاد قربانیان نقض فاحش و سیستماتیک حقوق بشر و حق آنها برای حقیقت و عدالت تعیین شد (Sweeney, 2018: 357) و از سوی دیگر «حق بر حقیقت» به‌منزله یک حق مستقل از دیگر حق‌های بشری در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی، دولت‌ها را متعهد به ارائه اطلاعات به قربانیان یا خانواده‌های آنها کرده و به‌هنگام نقض‌های جدی حقوق بشری این تعهد را نسبت به جامعه جهانی تسری داده است. تحقیق حاضر با مدنظر قرار دادن اقدامات رژیم صهیونیستی در فلسطین و بالأخص در نوار غزه از یک سو و نیز با در نظر گرفتن معنا، مفهوم و حدود حق بر حقیقت، در پی پاسخگویی به این پرسش است که عملکرد رژیم اسرائیل و مدافعان آن، متعاقب عملیات طوفان الأقصى از منظر حق بر حقیقت چگونه ارزیابی می‌شود؟

۲. معنا و مفهوم حق بر حقیقت

عبارت حقیقت در این حق، به معنای «حقیقت» به معنای فلسفی یا متافیزیکی کلمه نیست، بلکه به معنای حق تعیین و اثبات حقایق واقعی است. حق بر حقیقت به جامعه کمک می‌کند تا به‌تدریج از گذشته خود درس بگیرد و دایره افرادی را که مایل به شنیدن حقیقت هستند، گسترش دهد (Van Noorloos, 2021: 898). همچنین احترام و تضمین این حق، جهت پایان دادن به معافیت و مصونیت از مجازات مرتکبان نقض‌های حقوق بشری مورد توجه است (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 2005: Para. 1). از این رو حق بر حقیقت مستلزم دانستن حقایق کاملی است که در جریان جنایت اتفاق افتاده است، از جمله شرایطی که نقض طی آن انجام شده است و نیز دلایل آن (The United Nations Commission on Human Rights, 2006, E/CN.4/2006/91, Para. 3). ریشه ایده حق بر حقیقت را می‌توان در تحولات آمریکای لاتین در دهه ۱۹۷۰-۱۹۸۰ و ظهور عمل‌ناپدیدسازی اجباری جست‌وجو کرد. ناپدیدشدن‌های غیرارادی و اجباری که نسبت به بومیان انجام می‌شده و دیکتاتوری‌هایی که در آن دوره مردم بومی آمریکای لاتین را متأثر می‌ساختند، به‌تدریج به پذیرش این ایده منجر شد که اعضای خانواده حق دارند از سرنوشت عزیزان خویش آگاه شوند. از این رو این مفهوم مبتنی بر حقوق بشر بوده و از دیرباز تثبیت شده است (Van Noorloos, 2021: 875).

به اذعان کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد^۱ امروزه این حق به یک حق مستقل در حقوق بین‌الملل تبدیل شده است (The United Nations Commission on Human Rights, 2006, E/CN.4/2006/91, Para. 21). این مهم در اولین گزارش گروه کاری ناپدیدسازی اجباری در سال ۱۹۸۱ نیز مورد تصریح واقع شد (E/CN.4/1435, 22 January 1981, Para. 187).
 کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد نیز عنوان می‌کند که حق به حقیقت حق مستقلی است که در پی نقض‌های فاحشی همچون ناپدیدسازی اجباری ایجاد شده و در حقوق بین‌الملل پذیرفته شده است (El-Masri v. the former Yugoslav Republic of Macedonia, 2012, 54, Para. 175).
 کمیته بین‌المللی صلیب سرخ^۲ نیز حق دانستن حقیقت را یک هنجار حقوق بین‌الملل عرفی معرفی کرده که در هر دوی درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی و غیر بین‌المللی قابلیت اجرا دارد (The United Nations Commission on Human Rights, 2006, E/CN.4/2006/91, Para. 7).

۱.۲. مفهوم ذی‌نفع در حق بر حقیقت

حق بر حقیقت دو بُعد جمعی و فردی دارد؛ به عبارت دیگر این حق هم «حق جمعی» و هم «حق فردی» محسوب می‌شود؛ بدین معنا که هر قربانی حق دارد حقیقت را در مورد تخلفاتی که بر او تأثیر گذاشته است، بداند، همچنین حقیقت باید در سطح جامعه به‌عنوان یک محافظ حیاتی در برابر ممانعت از تکرار نقض‌ها^۳ گفته شود (Working Group on Enforced and Involuntary Disappearances, Preamble: 2011). در این خصوص، گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد^۴ بیان کرد: «در سازمان ملل این حق به‌عنوان حقی تلقی می‌شود که دو بعد دارد؛ بعد فردی و جمعی. این موضع ثابت سازوکارهای سازمان ملل بود که در مواردی که ادعا می‌شد نقض فاحش یا نظام‌مند حقوق بشر رخ داده است، حق دانستن حقیقت تنها متعلق به قربانی مستقیم و بی‌واسطه نیست، بلکه به جامعه نیز تعلق دارد» (Nashiri v. Poland, 2015: Para. 482). از این رو در موضوع حق بر حقیقت، ذی‌نفعان می‌توانند در زمینه مسائل مختلف جست‌وجو کنند و اطلاعات به‌دست بیاورند؛ در خصوص مسائلی چون هویت مرتکبان، نتایج تحقیقات و پیشرفت آن و شرایط و دلایل ارتکاب جرم (El-Masri v. the former Yugoslav Republic of Macedonia, 2012: 53, Para. 175). همچنین حق بر حقیقت به‌طور

۱. در ۱۵ مارس ۲۰۰۶ با رأی مجمع عمومی سازمان ملل متحد شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد جایگزین کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد شد.

2. International Committee of the Red Cross (ICRC).

3. A vital safeguard against the recurrence of violations.

4. De Greiff, Pablo; UN. Human Rights Council. Special Rapporteur on the Promotion of Truth, Justice, Reparation and Guarantees of Non-Recurrence, 2015.

مستقیم با حق دسترسی به اطلاعات مرتبط است. از این رو در این حق نه تنها هر فردی که منفعت مشروع به عنوان ذی نفع نسبت به دستیابی به حقیقت دارد و می تواند به آن حق استناد کند (Al Nashiri v. Poland, 2015: Para. 482)، بلکه اقوام نزدیک قربانیان نقض شدید حقوق بشر نیز، به عنوان دیگر ذی نفعان حق دارند به حقیقت دست یابند. بنابراین نزدیکان قربانیان و کلیت جامعه جهانی باید از هر آنچه در رابطه با تخلفات مذکور اتفاق افتاده است، مطلع شوند (Van Noorloos, 2021:878).

۲.۲. حقوق قربانی از منظر حق بر حقیقت

به ادعان نهاد سلف شورای حقوق بشر سازمان ملل، حق موصوف با حق جبران خسارت مؤثر^۱ و حق حمایت قانونی و قضایی^۲ و حق حیات خانوادگی^۳، حق بر تحقیق مؤثر^۴ و حق برخورداری از دادرسی در دادگاه صالح، مستقل و بی طرف^۵؛ حق دریافت غرامت^۶ پیوند خورده است. همچنین این حق با اصل شفافیت و حکمرانی مطلوب^۷ مرتبط است (The United Nations Commission on Human Rights, 2006, E/CN.4/2006/91, Para.42&46).

علاوه بر این، برخی نظام‌های حقوقی حق بر حقیقت را جزء جدایی ناپذیر بهره‌مندی از آزادی اطلاعات و آزادی بیان می‌دانند. این حق در تصمیمات حقوقی دادگاه‌های چندین کشور و همچنین توسط مراجع قضایی بین‌المللی به رسمیت شناخته شده و عناصر اصلی آن به خوبی تثبیت شده و در حال تکامل است (González, Varney, 2013: 3).

۲.۲.۱. حق بر آزادی اطلاعات و آزادی بیان

در این خصوص، شورای حقوق بشر سازمان ملل در قطعنامه ۱۲/۱۲ سال ۲۰۰۹ تأکید می‌کند که مردم در راستای حق بر حقیقت می‌بایست حق دسترسی حداکثری به اطلاعات مربوط به اقدامات و فرایندهای تصمیم‌گیری دولت‌ها داشته باشند. همچنین دولت‌ها باید آرشيوها و سایر شواهد مربوط به نقض حقوق بشر و نقض جدی قوانین بین‌المللی را برای آگاهی از چنین تخلفاتی و نیز فراهم کردن دسترسی قربانیان به یک راه حل مؤثر مطابق با قوانین بین‌المللی، حفظ کنند. افزون بر اینکه، دولت‌ها متعهد می‌شوند تدابیر

-
1. The right to an effective remedy
 2. The right to legal and judicial protection
 3. The right to the family life
 4. The right to an effective investigation
 5. The right to a hearing by a competent, independent, and impartial tribunal
 6. The right to obtain reparation
 7. The principle of transparency and good governance

مناسبی را در زمینه جست‌وجو، دریافت و انتشار اطلاعات نقض‌های صورت گرفته فراهم سازند (Human Rights Council, No. Resolution 12/12, 2009: preamble). به عبارت دیگر دارندگان حق بر حقیقت، حق دارند در خصوص موضوعات مختلف از جمله هویت عاملان، پیشرفت و نتایج تحقیقات و شرایط و دلایل ارتکاب تخلفات، اطلاعاتی را جست‌وجو کنند و به دست آورند (El-Masri v. the (former Yugoslav Republic of Macedonia, 2012: 54, Para. 175).

۲.۲.۲. حق حمایت قانونی و قضایی^۱

یکی از حقوقی که قربانی نقض‌های گسترده حقوق بشری از منظر حق بر حقیقت از آن برخوردار است و می‌تواند تضمین‌کننده این حق باشد، حق به حمایت از ناحیه قانون و نظام قضایی، به عبارتی حق دسترسی به عدالت^۲ است (UN Commission on Human Rights, E/CN.4/2006/91, Paras. 23, 31). در واقع، دسترسی به عدالت موجبات تعیین مسئولیت ناقض قواعد حقوق بشر و زمینه جبران خسارت را فراهم می‌سازد.

در راستای ارتباط بین حق بر حقیقت و حق بر حمایت قضایی، کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل از دولت‌ها می‌خواهد حمایت قضایی در دادگاه صالح، علنی، مستقل و بی‌طرف پیگیری شود. حق مزبور واجد این عناصر است: حق متهم در اطلاع از اتهامات جنایی علیه خود و شواهدی که این اتهامات کیفری بر آن استوار است، حق پاسخگویی به چنین شواهدی، حق داشتن نمایندگی قانونی و حق احضار شاهدان خود و جرح شاهدان طرف مقابل (United Nations Counter-Terrorism Implementation Task Force, 2015: 4). سازوکارهای قضایی خاص و سایر سازوکارهای غیرقضایی مانند کمیسیون‌های حقیقت و مصالحه را برای بررسی موارد نقض حقوق بشر و حقوق بشردوستانه بین‌المللی ایجاد کنند. همچنین این نهاد بین‌المللی، دولت‌ها را تشویق می‌کند تا از طریق همکاری‌های فنی و تبادل اطلاعات در خصوص اقدامات اداری، قانونی، قضایی و غیرقضایی و همچنین تجارب، کمک‌های لازم و مناسب در خصوص حق حقیقت را به کشورهای درخواست‌کننده، ارائه دهند. علاوه بر این، دولت‌ها را تشویق می‌کند تا برنامه‌ها و سایر اقداماتی را برای حمایت از شهود و افرادی که با نهادهای قضایی و سازوکارهای شبه‌قضایی، مانند کمیسیون‌های حقوق بشر و کمیسیون‌های حقیقت‌یاب همکاری می‌کنند، طراحی کنند (Human Rights Council, No. Resolution 12/12, 2009: 2-6).

1. The right to legal and judicial protection
2. the right to access to justice

۲.۲.۳. حق بر تحقیق مؤثر^۱

در راستای تحقق حق بر حقیقت، تحقیق صورت گرفته می‌بایست سریع، مستقل، کامل و قادر به شناسایی و پیگرد افراد مسئول باشد، El-Masri v. the former Yugoslav Republic of Macedonia, 2012: 54, Para. 177. همچنین عموم مردم و افراد حق دارند تا حد امکان به اطلاعات مربوط به اقدامات و فرایندهای تصمیم‌گیری دولت خود در راستای تحقیق مؤثر دسترسی داشته باشند. دولت‌ها باید حافظه تاریخی مرتبط با نقض فاحش حقوق بشر و نقض جدی حقوق بشردوستانه بین‌المللی را از طریق حفاظت از آرشوها و سایر اسناد مرتبط با این نقض‌ها حفظ کنند (Human Rights Council, No. Resolution 12/12, 2009: preamble). در خصوص این حق، مجمع عمومی سازمان ملل متحد در قطعنامه ۱۴۷/۶۰ در سال ۲۰۰۵ تأکید می‌کند: قربانیان و نمایندگان آنها باید این حق را داشته باشند که در خصوص علل قربانی شدن آنها و علل و شرایط مربوط به نقض فاحش مقررات بین‌المللی حقوق بشر و نقض جدی قوانین بین‌المللی بشردوستانه اطلاعاتی را جست‌جو کنند و به دست آورند و در زمینه این تخلفات حقیقت را کشف کنند (UN General Assembly Resolution 60/147, 2005: Para 24). اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی نیز بر تحقیق مؤثر تأکید دارد. برای نمونه بند ۳ ماده ۶۹ این اساسنامه درخواست ارائه همه شواهدی را که برای تعیین حقیقت ضروری است، از اختیارات دیوان می‌داند. ماده ۵۴ نیز تصریح می‌کند که از جمله وظایف و اختیارات دادستان این است که به منظور اثبات حقیقت، تحقیقات را گسترش دهد تا تمام حقایق و شواهد مربوط به ارزیابی وجود مسئولیت کیفری بر اساس این اساسنامه را پوشش دهد.^۲

۲.۲.۴. جبران خسارت مؤثر^۳

از جمله مهم‌ترین حق قربانیان نقض‌های جدی حقوق بشری از منظر حق بر حقیقت، حق جبران خسارت مؤثر^۴ است که باید شامل به رسمیت شناختن و احترام به قربانیان باشد؛ به طوری که نه تنها قربانی، بلکه خانواده او و جامعه نیز بتوانند حقیقت را در خصوص نقض ارتكابی بدانند. در واقع، برای کسانی که درگیر نقض‌های حقوق بشری هستند، اعم از خانواده و نزدیکان قربانیان، اثبات و دسترسی به حقایق واقعی نقض جدی حقوق بشر و حقوق بشردوستانه که متحمل شده‌اند، خود نوعی از اشکال جبران خسارت است که به اندازه غرامت و گاهی حتی بیشتر از آن اهمیت دارد. در این بین، پرداخت غرامت، کسب

1. The right to an effective investigation

2. Rome Statute, art. 69 (3), art. 54(1)(a)

3. The right to an effective remedy

4. The right to an effective remedy

رضایت قربانی، اعتراف به نقض ارتكابی، ابراز تأسف یا عذرخواهی رسمی، تضمین عدم تکرار و توانبخشی، مؤلفه‌های جبران خسارت مؤثرند که باید ارائه شوند^۱ (El-Masri v. the former Yugoslav Republic of Macedonia, 2012, Paras. 2, 177).

۳.۲. تعهد دولت‌ها در خصوص حق بر حقیقت

حق بر حقیقت به‌عنوان یک مفهوم حقوقی در سطح ملی، منطقه‌ای و سطوح بین‌المللی، مربوط به تعهد دولت برای ارائه اطلاعات به قربانیان و خانواده‌های آنها، و حتی در شرایط نقض جدی حقوق بشر نسبت به جامعه بین‌المللی به‌عنوان یک کل است (Naqvi, 2006: 245). در زمینه نقض جدی حقوق بشر، یک تعهد خاص وجود داشت که دولت‌ها را ملزم می‌کرد که نه تنها قربانیان و خانواده‌های آنها، بلکه جامعه را به‌عنوان یک کل از آنچه اتفاق افتاده است، آگاه کنند. همچنین حق بر حقیقت نه تنها مستلزم روشن شدن شرایط فوری تخلفات خاص، بلکه مستلزم تبیین زمینه کلی، سیاست‌ها و نارسایی‌های سازمانی و تصمیماتی است که امکان وقوع آنها را فراهم کرده است. فراتر از این، تحقق حق بر حقیقت ممکن است مستلزم انتشار اطلاعات در مورد تخلفات به‌منظور بازگرداندن اعتماد به نهادهای دولتی باشد (Al Nashiri v. Poland, 2015: Para. 482). از سوی دیگر، حق بر حقیقت تعهدات جامعی را بر عهده دولت قرار می‌دهد که عبارت‌اند از: ۱. انجام تحقیق و تفحص مؤثر، ۲. اعطای دسترسی مؤثر به قربانیان و بستگان آنها در خصوص فرایند تحقیقاتی، ۳. افشای تمام اطلاعات مربوط به قربانیان، ۴. حمایت از قربانیان و شهود از انتقام‌جویی و تهدیدات (Shetreet, 2014 : 117) و ۴. حفظ آشیوها و سایر شواهد مربوط به نقض فاحش حقوق بشر و نقض جدی حقوق بشردوستانه بین‌المللی، تا دسترسی به اطلاعات چنین تخلفاتی تسهیل شود (Human Rights Council, No. Resolution 12/12, 2009: preamble).

۴.۲. حق بر حقیقت در رویه قضایی بین‌المللی

حق بر حقیقت یک حق جدید و یک مفهوم بدیع نیست؛ نظر به اینکه این مفهوم در سایر مقررات معاهده‌ای گنجانده شده و به‌کرات در رویه بین‌المللی مورد تصریح قرار گرفته است (Former Yugoslav Republic of Macedonia, 2012: Joint concurring opinion of Judges Tulkens, Spielmann, Sicilianos and Keller para.5). به‌طوری که رویه قضایی بین‌المللی قابل

۱. دستیابی به حقیقت از منظر روانشناختی نیز بسیار حائز اهمیت است، به‌طوری که در این زمینه نتایج گزارش یک روانشناس بالینی اثبات می‌کند «شناخت عمومی حقیقت و تأکید بر جبران خسارت می‌تواند نقش مهمی در بهبودی قربانی داشته باشد. بر عکس اگر حقیقت پنهان بماند و مجرمان آزاد باشند، این می‌تواند احساس درماندگی را تشدید کند.» (Robertson, Walter G, 2011: 228).

اجرا بودن این حق را در چارچوب عملکرد خویش بارها تأیید کرده است.^۱ در ادامه برای نمونه خلاصه تعدادی از این پرونده‌ها تقدیم می‌شود:

۱.۴.۲. پرونده خالد المصری علیه جمهوری مقدونیه (یوگسلاوی سابق)

این پرونده توسط آقای خالد المصری علیه جمهوری مقدونیه (یوگسلاوی سابق) به دیوان اروپایی حقوق بشر تسلیم شد. در ابتدای سال ۲۰۰۳، آقای المصری آلمانی لبنانی‌الأصل در هتلی در اسکوپیه دستگیر شد و او را به مدت سه هفته بدون ارتباط نگاه‌داشتند؛ سپس به فرودگاه اسکوپیه منتقل و در آنجا شکنجه شد. مأموران سازمان اطلاعات آمریکا (CIA) او را در یک پرواز ویژه به بازداشتگاه مخفی CIA در افغانستان منتقل کردند، جایی که بیش از چهار ماه در یک «سلول کوچک، کثیف و سیمانی» نگهداری شد و با او به طرز بی‌شرمانه‌ای بدرفتاری شد و مورد شکنجه نیروهای آمریکایی قرار گرفت. درحالی‌که در این دوره، CIA متوجه شد که هیچ اتهامی را نمی‌توان علیه او مطرح کرد. از این رو پس از آن اسنادش را به او دادند و او را آزاد کردند. در پی این اقدامات، خواهان پس از طی مراحل داخلی^۲ به دیوان اروپایی حقوق بشر متوسل و مدعی شد که این جنایات توسط CIA با کمک مقامات مقدونیه انجام گرفته است (El-Masri v. the Former Yugoslav Republic of Macedonia, 2012: Paras. 1, 21, 37, 42, 43, 44, 46, 74, 191). در این پرونده دیوان خاطرنشان کرد که اقدامات ارتكابی، بر حق خواهان به حقیقت در شرایط مربوط به پرونده تأثیر داشته است و تأکید کرد که نه تنها خواهان که خانواده وی و سایر قربانیان جرائم مشابه و عموم مردم، حق داشتند بدانند چه اتفاقی افتاده است. همچنین دیوان بر اهمیت حقیقت برای جلوگیری از عدم تکرار جرائم، تأکید و اظهار نظر کرد که پاسخ کافی از سوی مقامات در بررسی ادعاهای نقض جدی حقوق بشر، مانند مورد حاضر، برای حفظ اعتماد عمومی و پایبندی عموم جامعه به حاکمیت قانون ضروری است و از هرگونه تبانی و رفتارهای غیرقانونی جلوگیری می‌کند (El-Masri v. the Former Yugoslav Republic of Macedonia, 2012: Para. 44).

۱. گفتنی است که این حق در رویه مراجع قضایی بین‌المللی‌ای چون رویه قضایی دیوان اروپایی حقوق بشر (Cyprus v. Turkey, 2001, Para. 136)، کمیسیون آفریقایی حقوق بشر و مردم (Amnesty International v. Sudan, 1999)، و دیوان حقوق بشر کشورهای آمریکایی (Para. 54 Velasquez-Rodriguez v Honduras, 1988, para. 181; Annual reports of Inter-American Commission on Human Rights (1985-1986), p. 205; and (1987-1988), p. 359) مورد استناد و تأکید قرار گرفته است.

۲. خواهان در سال ۲۰۰۶ به مراجع قضایی مربوط در ایالات متحده رجوع و دادگاه منطقه اعلام کرد که منافع کشور در حفظ اسرار دولتی (State secrets) بر منافع فردی خواهان در عدالت غلبه دارد. این تصمیم در دادگاه تجدیدنظر ایالات متحده تأیید شد. از این رو در اکتبر ۲۰۰۷، دادگاه عالی از بررسی پرونده خودداری ورزید (El-Masri v. the Former Yugoslav Republic of Macedonia, 2012: Para. 63).

۲.۴.۲. پرونده حسین (ابو زبیده) و پرونده النشیری علیه لهستان^۱

در این دو پرونده دیوان اروپایی حقوق بشر جنبه جمعی حق بر حقیقت را بیشتر تثبیت کرد. این پرونده‌ها مربوط به نگهداری عبدالرحیم النشیری و ابوزبیده به‌عنوان مظنونان به تروریست در زندان مخفی CIA در لهستان بود. درحالی‌که چند سال بدون محاکمه و بدون ارتباط و دسترسی به خانواده مورد شکنجه قرار گرفتند و به ادعان دیوان، حق ایشان و عموم مردم را به حقیقت نقض کردند (Husayn (Abu Zubaydah) v. Poland, 2014: Para15-20; Al-Nashiri v. Poland, 2015: Para. 3,580).

در این پرونده نیز دیوان اروپایی تأکید می‌کند: «در مواردی که ادعایی مبنی بر نقض جدی حقوق بشر در تحقیقات دخیل است، حق دستیابی به حقیقت در خصوص شرایط مربوط به پرونده صرفاً به قربانی جنایت و خانواده او تعلق نمی‌گیرد، بلکه به سایر قربانیان نقض مشابه تعلق دارد و عموم مردم نیز حق دارند بدانند چه اتفاقی رخ داده است» (Husayn (Abu Zubaydah) v. Poland, 2015: Para. 495; Al-Nashiri v. Poland, 2015: Para. 489).

۳.۴.۲. گومز لوند و همکاران علیه برزیل

بین سال‌های ۱۹۷۲ و ۱۹۷۵، هفتاد نفر از اعضای حزب کمونیست برزیل و دهقانان آن منطقه خودسرانه بازداشت، شکنجه و ناپدید شدند. دولت تحقیقات جنایی انجام نداد و حق دسترسی نزدیکان به اطلاعات را به‌طور ناروا محدود کرد. در این پرونده، دیوان حقوق بشر کشورهای آمریکایی بر نقض حق ذاتی حقیقت، به‌ویژه هنگامی که به نقض فاحش حقوق بشر مانند ناپدید شدن اجباری، آزار و شکنجه و اعدام غیرقانونی مربوط شود، تأکید کرد (Gomes-Lund et al. v. Brazil, IACrHR, 2010: Para. 3,14,128,151).

۲.۴.۴. ادگار فرناندو گارسیا و خانواده‌اش علیه گواتمالا

در این پرونده که در مورد ناپدیدسازی اجباری آقای گارسیا در گواتمالا است، دیوان حقوق بشر کشورهای آمریکایی تأکید می‌کند که همه، از جمله نزدیکان قربانیان نقض فاحش حقوق بشر و جامعه به‌طور کلی، حق دانستن حقیقت دارند و باید از آنچه رخ داده است، مطلع شوند. و اضافه می‌کند که دولت‌ها باید هیأت‌های حقیقت‌یاب تشکیل دهند و با جمع‌آوری اسناد به حفظ حافظه تاریخی و روشن شدن حقایق، کمک کنند (García and family members v Guatemala, 2012, Para.1-4, 176).

1. Husayn (Abu Zubaydah) v. Poland, Application no. 7511/13, 16/02/2015; Al-Nashiri v. Poland, Application no. 28761/11, 16/02/2015.

۳. بحران فلسطین از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ تاکنون

در طول ۷۵ سال گذشته، سران اسرائیلی اقدامات عمدی و جنایات بین‌المللی متعددی را مانند آدم‌ربایی و ناپدیدسازی اجباری، اخراج اجباری، انتقال و جابه‌جایی، کشتار وسیع، نسل‌کشی، زندان‌های خودسرانه، شکنجه و انکار حقوق اساسی، علیه فلسطینی‌ها مرتکب شده‌اند. با وجود سببیت‌های تاریخی رژیم اشغالگر علیه ملت فلسطین، از آغاز عملیات طوفان الأقصى در ۷ اکتبر ۲۰۲۳ غیرنظامیان غزه با سرعتی باورنکردنی و بی‌سابقه در طول قرن حاضر کشته شده‌اند و اسرائیل جلوه‌ جدیدی از نقض‌های جدی و گسترده حقوق بشری را رقم زد. به نقل از آسوشیتدپرس تا ۹ دسامبر آماری که از شهدای غزه ارائه داد، ۱۱۷۷۰۰ نفر بود (The Associated Press, December 9, 2023) و پنج ماه بعد در ۲۰ آوریل ۲۰۲۴ گارین آمار شهدا را بیش از ۳۴۰۰۰ نفر اعلام می‌کند (The Guardian, 20 Apr 2024). متأسفانه به اذعان کمیسر کل آنروا^۲ در جلسه شورای امنیت سازمان ملل متحد، ۷۰ درصد از شهدای غزه را زنان و کودکان تشکیل می‌دهند و این نمی‌تواند «خسارت جانی» باشد. ایشان در ادامه تصریح کرد که محاصره فعلی که بر غزه تحمیل شده، مجازاتی دسته‌جمعی است (Security Council, SC/15473, 30 Oct. 2023). به تاریخ ۶ نوامبر حدود یک ماه پس از آغاز درگیری، رژیم اسرائیل ۳۵۰۰۰ تن مواد منفجره را در نوار غزه ریخته است که با توجه به مساحت کم و جمعیت متراکم غزه^۳ و گذشت زمان کوتاهی از آغاز درگیری، در طول تاریخ این حجم از وحشی‌گری بی‌سابقه بوده است، به طوری که از حمله هسته‌ای آمریکا به ژاپن نیز پیشی گرفت (Tass(russian news agency), 6 Nov. 2023). اظهارات رئیس سازمان جهانی بهداشت در نشست اضطراری شورای امنیت سازمان ملل متحد درباره وضعیت اسرائیل و اراضی اشغالی فلسطین در ۱۰ نوامبر ۲۰۲۳ نیز قابل تأمل است. وی تصریح کرد که به‌طور متوسط هر ۱۰ دقیقه یک کودک در غزه کشته می‌شود؛ ۱/۵ میلیون نفر آواره شده‌اند و هیچ سرپناه امنی وجود ندارد. حدود یک ماه ابتدایی بیش از ۲۵۰ حمله به بیمارستان‌ها و مراکز مراقبت بهداشتی در غزه و کرانه باختری توسط اسرائیل صورت گرفت و بیمارستان‌ها با کمبود تجهیزات مواجه شدند تا جایی که بسیاری از جراحی‌ها بدون بی‌هوشی انجام شد. (World Health Organization, 10 November 2023).

۱. اگرچه در بحران فعلی تمام آمارها تخمینی و حدودی است، لکن سعی شده است آمار از خبرگزاری‌های مورد اعتماد طرف مقابل فلسطینی ارائه شود تا قدر متیقن آمار را ارائه کرده باشیم.

2. UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA)

۳. نوار غزه باریکه‌ای است در طول سواحل مدیترانه میان رژیم صهیونیستی و مصر که ۴۰ کیلومتر طول و ۱۰ کیلومتر عرض دارد. مرز زمینی غزه ۶۲ کیلومتر است که ۱۱ کیلومتر آن با مصر و ۵۱ کیلومتر آن با سرزمین‌های تحت اشغال رژیم صهیونیستی است (احمدی نژاد و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۲۷۵).

پروفسور کرافورد^۱، گفت: تعداد افرادی که در غزه کشته شدند، در یک دوره زمانی بسیار کوتاه، بیشتر از سایر درگیری‌هاست. شرایط به‌گونه‌ای است که سیستم‌های مراقبت بهداشتی از بین رفته و منابع آب به خطر افتاده است و این خود به‌تنهایی می‌تواند خطرهای عمده‌ای را برای سلامت عمومی ایجاد کند. وی تصریح کرد: در هر جنگی خسارات وارد می‌شود، لکن این مقیاس از تخریب در مدت زمان کوتاهی است که درک آن واقعاً دشوار است (The New York Times, 25 Nov. 2023). بدیهی است که بسیاری از نقض‌های حقوق بشری ارتكابی اسرائیل در این مدت کوتاه، مصداق بارز «جنایت علیه بشریت»^۲ محسوب می‌شود.

در این میان، حمایت متحدان اسرائیل که خود را حامی حقوق بشر معرفی می‌کنند، تأمل‌برانگیز است. ایالات متحده و برخی کشورهای غربی بارها بر حمایت قاطع خود از اسرائیل تأکید کردند و آمریکا هواپیماها و کشتی‌های جنگی، تسلیحات^۳ و نیروهای عملیات ویژه را برای حمایت از این رژیم به منطقه اعزام کرده است (Copp, AP News (Associated Press), 14 Oct. 2023). نماینده سوریه در نشست ۳۰ اکتبر شورای امنیت تأکید کرد: حمایت و مصونیت تضمین‌شده‌ای که آمریکا و برخی دیگر از کشورها برای اسرائیل ارائه می‌کنند، آنها را در مسئولیت نقض جدی قوانین بین‌المللی و منشور سازمان ملل متحد شریک می‌کند (Security Council, SC/15470, 30 Oct. 2023).

گذشته از این، حمایت بسیاری از مقامات جامعه جهانی از اسیران اسرائیلی و در عین حال سکوت ایشان در زمینه کثرت اسرای فلسطینی، تناقض در عملکرد ایشان را بیشتر آشکار می‌کند. این در حالی است که از زمان وقوع انتفاضه دوم در سال ۲۰۰۰، بیش از ۱۲۰۰۰ کودک فلسطینی توسط نیروهای اسرائیلی بازداشت شده‌اند (Aljazeera, 8 Oct 2023). در آوریل ۲۰۲۲، حدود ۴۴۵۰ فلسطینی از جمله ۱۶۰ کودک، ۳۲ زن و ۵۳۰ زندانی بدون اتهام در زندان‌های اسرائیل محبوس بودند (Haddad, Aljazeera, 17 Apr 2022). همچنین به گفته عفو بین‌الملل هنوز صدها مفقود وجود دارند که در جریان جنگ‌های بین اسرائیل و فلسطینیان ناپدید شده‌اند (The Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands, 2022: p.76). از سوی دیگر، آزار و اذیت و شکنجه در بازداشتگاه‌های نظامی اسرائیل رواج دارد. شکنجه کودکان فلسطینی دستگیرشده توسط نیروهای اسرائیلی چیز جدیدی نیست. سالیان متمادی است که گزارش‌های معتبر سازمان‌های حقوق بشری مبنی بر شکنجه کودکان توسط

۱. محقق پروژه هزینه‌های جنگ و استاد دانشگاه آکسفورد.

2. Crimes against humanity

۳. استفاده آزادانه رژیم صهیونیستی از سلاح‌های بسیار بزرگ از جمله بمب‌های ۲۰۰۰ پوندی ساخت ایالات متحده که می‌تواند یک برج آپارتمانی را صاف کند، در مناطق شهری متراکم، بسیار تأسفبار است (The New York Times, Nov. 25, 2023).

این رژیم منتشر شده است (UNICEF, 2013: 2). سازمان هاموكد در این زمینه اعلام کرد که در طول بازجویی، افراد زیر سن قانونی در معرض شکنجه‌های جسمی و روحی مانند انزوا، محرومیت از خواب و غذا، تهدید و خشونت فیزیکی قرار گرفتند. شروع روند به‌ویژه در زمان دستگیری و بازجویی شامل فشارهای جسمی و روانی، تهدید و سلول انفرادی است. کودکان در سه ماه اول بازداشت حق ملاقات نداشته و در تمام مدت حبس، اجازه گفت‌وگوی تلفنی با اعضای خانواده را ندارند (Hamoked, 2018: 10). جدای از نسل‌کشی و شکنجه‌های مداوم، فلسطینیان در بیت‌المقدس شرقی و کرانه باختری نیز با مشکلات فراوانی مواجه‌اند. در این خصوص، آنرو اعلام کرد که بین ۲۸ تا ۴۶ درصد از خانه‌های فلسطینی‌ها در بیت‌المقدس شرقی در معرض تخریب قرار دارند که این موضوع با وجود دشواری اخذ مجوز ساخت از مقامات اسرائیلی برای فلسطینیان^۱، به نابودی خانواده‌ها و جوامع فلسطینی منجر شده است (The Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands, April 2022: 48). در این زمینه کمیسیون مستقل حقوق بشر فلسطین^۲ بیان می‌کند که مقامات اسرائیلی ۸۶۹ خانه و ساختمان فلسطینی را تنها در سال ۲۰۲۰ تخریب کردند. همچنین در این گزارش بیان شده که از سال ۲۰۱۹ تا ژانویه ۲۰۲۲، ۲۴۱۶ ساختمان ویران شده است.^۳

حقیقت و ظلم نابرابر رژیم اسرائیل آنچنان دردناک است که در موارد متعددی مقامات سازمان‌های بین‌المللی را نیز به تحیر و ابراز نگرانی وادار می‌کند که نمونه آن در سخنان ریاست سازمان جهانی بهداشت، ملاحظه شد. نمونه دیگری که به حقانیت ملت فلسطین صحنه می‌گذارد، بیانات آقای گوترش دبیر کل سازمان ملل متحد خطاب به شورای امنیت است که خاطر نشان کرد: حملات حماس در خلأ اتفاق نیفتاده است، زیرا مردم فلسطین در ۵۶ سال اشغال خفقان‌آور قرار گرفته‌اند و طی آن سرزمین‌های خود را بلعیده‌شده توسط شهرک‌ها می‌بینند. اقتصاد آنها خفه شده و خانه‌های آنها ویران شده و امیدشان برای راه‌حل سیاسی از بین رفته است. وی با تأکید بر اینکه حتی جنگ نیز قوانینی دارد، گفت: حملات حماس نمی‌تواند مجازات دسته‌جمعی مردم فلسطین را توجیه کند (United Nations, 24 Oct 2023). وی همچنین در اولین سخنرانی خود در سال ۲۰۲۴ تأکید کرد که مجازات دسته‌جمعی مردم فلسطین توجیهی ندارد و عملیات نظامی اسرائیل به ویرانی و مرگ در مقیاس و سرعتی بی‌نظیر در غزه منجر شده است. علاوه بر این، وی

۱. بین سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸، تنها دو درصد از درخواست‌های ساخت‌وساز فلسطینیان در کرانه باختری مورد موافقت قرار گرفت. این در حالی است که فلسطینی‌هایی که بدون اخذ مجوز در این منطقه اقدام به ساخت‌وساز می‌کنند، در معرض خطر تخریب منزل و اخراج قرار دارند.

2. Independent Commission for Human Rights (ICHR)

3. OCHA oPt, *Protection of Civilians Report 8-21 February 2022*, 28 February 2022, consulted on 1 March 2022.

اظهار کرد: از گزارش‌هایی که نشان می‌دهد ارتش اسرائیل قصد دارد بر رفح - جایی که صدها هزار فلسطینی در جستجوی ناامیدانه برای امنیت تحت فشار قرار گرفته‌اند - متمرکز شود، نگران هستیم چنین اقدامی آنچه را که قبلاً یک کابوس بشردوستانه با پیامدهای ناگفته منطقه‌ای بود، به‌طور تصاعدی افزایش خواهد داد (Guterres, 07 February 2024, <https://www.un.org>). خانم هاستینگز (مقام ارشد سازمان ملل در امور امدادرسانی به فلسطین اشغالی) گفت: اسرائیل به‌عنوان قدرت اشغالگر موظف است اطمینان حاصل کند که استانداردهای بهداشتی کافی و همچنین تأمین غذا و مراقبت‌های پزشکی برای جمعیت تحت اشغال در دسترس است (UN News, 11 December 2023). این در حالی است که وزیر دفاع اسرائیل یوآو گالانت^۱ پس از حمله ۷ اکتبر حماس تصریح کرد: «من دستور محاصره کامل نوار غزه را صادر کرده‌ام. نه برق خواهد بود، نه غذا، نه سوخت، همه چیز بسته است. ما با حیوانات انسان‌نما می‌جنگیم و مطابق آن عمل می‌کنیم (Washington Post, 9 Oct 2023). این سخن می‌تواند اقرار به قصد این رژیم برای نسل‌کشی ملت فلسطین باشد (Sourani, 2023: 11). نکته شایان تأمل رفتار دوگانه‌ای است که مقامات غربی از خود نشان دادند. در حالی که سابقاً در برخی مخاصمات عکس‌العمل‌های شدیدی نسبت به نقض‌های حقوق بشری داشتند، واکنشی به این سخنان نشان ندادند.^۳ علاوه بر این، به گزارش خبرگزاری سازمان ملل متحد، رئیس آژانس سازمان ملل متحد برای آوارگان فلسطینی (Unrwa) در کنفرانس قطر گفت: انسانیت‌زدایی فلسطینی‌ها به جامعه بین‌المللی اجازه داده است تا ادامهٔ بمباران غزه توسط اسرائیل را که از ۷ اکتبر تا آن زمان به کشته شدن بیش از ۱۷۰۰۰ نفر منجر شد، تحمل کند (UN News, 10 December 2023). در این بین، اعلام نظرهای افراط‌گرایانه‌تری را نیز از مقامات اسرائیلی شاهد بودیم که در حقیقت از عمق خباثت این افراد نشأت گرفته است. برای نمونه الیا هو (عضو حزب عوتسما یهودیت) وزیر اسبق میراث رژیم صهیونیستی در ۵ نوامبر ۲۰۲۳ بیان کرد یکی از گزینه‌های اسرائیل در غزه، پرتاب بمب هسته‌ای است. وی همچنین توضیح داد که هیچ‌گونه کمک بشردوستانه نباید به غیرنظامیان فلسطینی ارائه شود، زیرا چیزی به نام غیرنظامی در غزه وجود ندارد (Haaretz, 5 Nov 2023).

نقض‌های حقوق بشری ارتكابی توسط رژیم اسرائیل علیه مردم غزه در چند ماه اخیر با وجود صدور

1. Minister Yoav Gallant

۲. در مقدمه بیانیه شماره ۵ کمیته رفع تبعیض نژادی که در ۲۷ اکتبر ۲۰۲۳ صادر شد، پس از اشاره به سخنان مذکور، کمیته از اسرائیل خواست تا قاطعانه هر نوع سخنان مسمم‌کننده را محکوم کند و از سخنان تنفرآمیز نژادپرستانه توسط سیاستمداران و شخصیت‌های بانفوذ خود، فاصله بگیرد (CERD, 27 October 2023).

۳. به‌عنوان نمونه، رئیس کمیسیون اروپا (von der Leyen)، حملات روسیه به زیرساخت‌های غیرنظامی در اوکراین را «جنایات جنگی (War crimes) توصیف و تصریح کرد: قطع آب و برق مردان، زنان، کودکان... اعمالی وحشتناک است و ما باید آن را جنایت جنگی بنامیم.

دستور موقت‌های دیوان بین‌المللی دادگستری (ICJ)، در قضیه آفریقای جنوبی علیه اسرائیل که از ۲۹ دسامبر ۲۰۲۳ توسط آفریقای جنوبی مطرح شده است، همچنان ادامه دارد؛ به طوری که ارتش اسرائیل در ۷ مه ۲۰۲۴ به ۱/۵ میلیون فلسطینی که به‌عنوان «آخرین پناهگاه»^۱ در رفح پناه گرفته بودند، حمله زمینی را آغاز کرد. به اذعان خواهان این پرونده، بیشتر این افراد به اجبار و با اخطار قبلی رژیم اسرائیل از شمال و مرکز غزه به رفح به‌عنوان آخرین مرکز قابل سکونت در غزه آواره شده‌اند. درحالی‌که با کنترل گذرگاه رفح و گذرگاه کرم‌شالوم توسط اسرائیل، کنترل کامل و مستقیم بر تمام نقاط ورودی و خروجی افراد و کالاها به غزه در اختیار این رژیم است و شرایط به‌گونه‌ای شده است که هیچ جایی برای فلسطینی‌ها در رفح وجود ندارد، زیرا تقریباً ۷۶ درصد از خاک غزه اکنون تحت دستور تخلیه است و تخمین زده می‌شود که دوسوم خانه‌ها آسیب دیده یا ویران شده‌اند. این در حالی است که به گفته آفریقای جنوبی، زیرساخت‌ها، بهداشت، آب، تأمین غذا و در واقع، تمامی شرایط لازم برای حفظ زندگی ۲/۳ میلیون فلسطینی در غزه به‌صورت کامل تخریب شده است و این سطح ویرانی که اسرائیل در سراسر غزه ایجاد کرده و اکنون در رفح انجام می‌دهد، بقای نسل‌های آینده فلسطینی در غزه را تهدید می‌کند (South Africa v. Israel, Order, 24 May 2024: Para.23,36).

دیوان بین‌المللی دادگستری (ICJ) در این پرونده اعلام می‌کند که نگرانی‌هایی که در تصمیمات قبلی خویش در خصوص تحولات رفح به طرف‌ها ابلاغ کرده بود، تحقق یافته و وضعیت انسانی غزه اکنون پس از هفته‌ها بمباران شدید اسرائیل، فاجعه‌بار توصیف می‌شود. ICJ تأکید کرد که حمله به رفح، جایی که بیش از یک میلیون فلسطینی در نتیجه دستور اسرائیل مبنی بر تخلیه مناطق مختلف غزه در آنجا پناه گرفته بودند، هنوز ادامه دارد و دستورهای تخلیه جدید برای جمعیت فلسطینی که به‌سبب صدمات بسیاری که دیده‌اند و جابه‌جایی‌های مکرر و گسترده آسیب‌پذیرتر شده‌اند، به آوارگی مجدد نزدیک به ۸۰۰۰۰۰ نفر در رفح از ۷ تا ۱۸ می ۲۰۲۴ منجر شده است (South Africa v. Israel, Order, 24 May 2024: Para.28,29,43). این در حالی است که یک روز پیش از حمله به رفح، یونیسف هشدار داده بود که ۶۰۰۰۰۰ نفر، یعنی نیمی از فلسطینیان پناه‌گرفته در رفح را کودکان تشکیل می‌دهند و صدها هزار کودک در رفح مجروح، بیمار، دچار آسیب‌دیدگی یا دارای معلولیت هستند. یونیسف با اشاره به اینکه این کودکان چندین بار آواره شده‌اند و در چادرها پناه گرفته‌اند، خواستار عدم جابه‌جایی اجباری کودکان و حفاظت از زیرساخت‌های حیاتی‌ای شد که کودکان بر آن تکیه می‌کنند. همچنین با یادآوری آخرین برآورد وزارت بهداشت فلسطین که اعلام کرده بود، بیش از ۱۴۰۰۰ کودک در این درگیری کشته شده‌اند، در خصوص یک فاجعه بیشتر برای کودکان هشدار می‌داد (UNICEF, 6 May

(2024, <https://www.unicef.ch>). با وجود هشدار یونیسف درست یک روز پس از این هشدار، اسرائیل حمله گسترده خود را به رفح آغاز کرد.

۱.۳. نقض حق بر حقیقت مردم فلسطین و ایجاد موانع جهت انتشار تمامی حقایق

لازمه تحقق حق بر حقیقت در موضوع فلسطین و رسیدن قربانیان مستقیم به حقوق مرتبط با این حق، درجه اول حفظ تمامی مدارک و شواهد حقایقی است که در خصوص ملت فلسطین به عنوان قربانیان مستقیم جنایات ارتكابی رژیم صهیونیستی رقم خورده و موجب نقض حقوق بشری ایشان شده است. به سبب صدق مصداق نقض تعهدات عام‌الشمول که نفع حقوقی جامعه جهانی را در پی دارد و در درجه بالاتر نقض قواعد امره بین‌المللی که هیچ منفعت و ضرورتی نقض آن را توجیه‌پذیر نمی‌کند، جامعه بین‌المللی نیز در درجه دوم، حق دارد از حقایق و وقایعی که به نقض جدی حقوق بشری ساکنان غزه، به خصوص نسل‌کشی ملت فلسطین منجر شده است، مطلع شود. این در حالی است که از ابتدای این بحران در حوزه جهانی با سانسور بی‌شمارانه‌ای نسبت به حقایق طرفدار فلسطین مواجه بودیم.

از انتشار سریع اطلاعات نادرست عمدی و روایت‌های غلط توسط دولت‌های غربی که سعی در انحراف افکار عمومی جامعه جهانی در خصوص حقیقت‌های رخ داده در غزه داشته‌اند، تا ممانعت از انتشار اخبار صحیح و حقایق ماجرا، همه و همه در پی نقض حق ملت فلسطین و انسان‌های آزاده جهان در خصوص دستیابی به حقایق این درگیری است. نمونه بارز اشاعه اطلاعات نادرست، ادعای رئیس‌جمهور آمریکا پس از حمله طوفان الأقصى است. جو بایدن در مصاحبه‌ای بدون ارائه هیچ‌گونه سندی بیان می‌دارد: «هیچ‌گاه تصور نمی‌کردم که چنین چیزی ببینم و به تصاویری از سر بردن کودکان توسط حماس اشاره می‌کند که از آنها با نام تروریست یاد می‌کند (NBC NEWS, Oct. 11 2023)، موضوعی که بلافاصله حتی توسط سران رژیم اسرائیل تکذیب شد (CNN NEWS, Oct. 12, 2023).

در این بین، پلتفرم‌های مجازی به‌عنوان در دسترس‌ترین راه ارتباطی بین مردم فلسطین و ملت‌های جهان به سانسور و رفتار دوگانه‌ای دست زده‌اند که در دستیابی به اطلاعات و حقایق نقض‌های حقوق بشری ارتكابی توسط رژیم اسرائیل برای مردم دنیا اختلال ایجاد کرد. بر خلاف حق مسلم جامعه جهانی، به خصوص ملت فلسطین از منظر حق بر حقیقت، از ایالات متحده گرفته تا اروپا و هند، بسیاری از کاربران و فعالان شبکه‌های اجتماعی شکایت داشته‌اند که بزرگ‌ترین پلتفرم‌های رسانه‌های اجتماعی جهان، دسترسی به محتوای طرفدار فلسطین را محدود می‌کنند.^۱ برخی کاربران همچنین اینستاگرام متعلق به متا

۱. این واقعیت توسط خبرگزاری‌هایی چون وال‌استریت ژورنال، گاردین و الجزیره تأیید شده است:

The Guardian, 26 Oct 2023, Available at: <https://www.theguardian.com/technology/2023/oct/26/palestinian-instagram-account-locked-by-meta-for-security-reasons>; Wall Street Journal, 21 Oct 2023,

را متهم کرده‌اند که خودسرانه پست‌هایی را که صرفاً از فلسطین به دلیل نقض «دستورالعمل‌های جامعه» یاد می‌کنند، حذف می‌کند. برخی دیگر اظهار کردند که استوری اینستاگرام آنها به دلیل به اشتراک گذاشتن اطلاعات در خصوص تظاهرات در حمایت از فلسطین در لس‌آنجلس و منطقه خلیج سانفرانسیسکو پنهان شده است و برخی از وجود کلمه «تروریست» در کنار بیوگرافی اینستاگرام خود شکایت کردند (Shankar, Dixit, Siddiqui, Al Jazeera, 24 Oct 2023) تا جایی که هزاران کاربر، از جمله روزنامه‌نگاران، ادعا می‌کنند که پست‌های ایشان در خصوص وضعیت فلسطین، یا حمایت از آرمان فلسطین، محدود شده است. در این خصوص، یکی از خبرنگاران در حساب ایکس خود نوشت: «پس از انتشار یک استوری اینستاگرام درباره جنگ در غزه در اکتبر ۲۰۲۳، حساب کاربری من مسدود شد. وی تصریح کرد که این یک تهدید فوق‌العاده برای جریان اطلاعات و روزنامه‌نگاری معتبر درباره یک جنگ بی‌سابقه است (Shankar, Al Jazeera, 24 Oct 2023) Jazeeera نکتۀ حائز اهمیت اینک، نیویورک‌تایمز نیز بر این مسئله صحه گذاشته است و تصریح می‌کند که هزاران نفر از حامیان فلسطین گفته‌اند که فیس‌بوک و اینستاگرام پست‌های آنها را در حمایت از فلسطین سرکوب یا حذف کرده و تأکید می‌کند که فیس‌بوک و اینستاگرام تصویر کاملی از ویرانی غزه را نشان نمی‌دهند. از این رو کاربران از این پلتفرم‌ها به دلیل تعصب بیش از حد در حذف محتوای طرفدار فلسطین، انتقاد کرده‌اند. در ادامه، اضافه می‌کند که فیس‌بوک، اینستاگرام، تیک‌تاک، یوتیوب و ایکس (توییتر سابق) حساب‌های مرتبط با حماس یا پست‌هایی را که آشکارا با هدف آن همراهی می‌کنند، ممنوع کرده و گفته‌اند که این پست‌ها خط‌مشی‌های محتوایی این پلتفرم‌ها را در برابر افراط‌گرایی نقض می‌کنند (Thompson, Isaac, The New York Times, 18 Oct 2023).

این پدیده، ادعایی است که به‌وفور مستند شده است. این خاموشی‌های اطلاعاتی و سانسور حقایق می‌تواند درد و رنج غیرنظامیان غزه را بیشتر و عمیق‌تر کند. سانسورهای عظیمی که توسط شبکه‌های اجتماعی صورت گرفته، مورد اعتراض بیش از ۹۰ سازمان مردم‌نهاد و حقوق بشری دنیا واقع شده است. تعداد زیادی از این سازمان‌ها در نامه‌ای خطاب به شرکت‌های مالک این پلتفرم‌ها، با تأکید بر ارتباط مهم بین قلمرو دیجیتال و واقعیت در میدان، پلتفرم‌های مختلف را به احترام به حقوق دیجیتال ملت فلسطین در مواقع بحران دعوت کرده‌اند^۱ (Civil society organizations call on tech companies to respect Palestinian digital rights in times of crisis, 13 October 2023).

<https://www.wsj.com/tech/inside-meta-debate-over-whats-fair-in-suppressing-speech-in-the-palestinian-territories-6212aa58>; Aljazeera, 24 Oct 2023., Available at: <https://www.aljazeera.com/features/2023/10/24/shadowbanning-are-social-media-giants-censoring-pro-palestine-voices>

1. Civil society organizations call on tech companies to respect Palestinian digital rights in times of crisis, 13 October 2023, published on 7amleh.org .

از جمله سازمان‌هایی که این نامه را امضا کرده‌اند می‌توان از سازمان صدای یهودی برای صلح (JVP)، مرکز حمایت حقوقی اروپا (ELSC)، سازمان اقدام آمریکاییان برای عدالت در فلسطین (AJP Action)، مؤسسه Uplift ایرلند و... نام برد.

شبکه‌های اجتماعی می‌توانستند روزنه نجاتی باشند برای انتشار حقایقی که در حال وقوع است در مقابل تبلیغات و اطلاعات غلطی که برای توجیه پاک‌سازی قومی در فلسطین و جنایات جنگی اسرائیل منتشر می‌شود. واقعیت این است که این اعمال محدودیت‌های تبعیض‌آمیز توسط شبکه‌های اجتماعی مجازی به‌طور قطع نه تنها حق ملت فلسطین، بلکه حق جامعه جهانی را نیز نسبت به حقیقت نقض خواهد کرد.

تلاش برای سانسور حقایق طوفان اقصی ۲۰۲۳ به‌حدی رسیده است که در سراسر فلسطین اشغالی، افرادی به دلیل ابراز همدردی با حماس در صفحات شخصی خود یا حتی دعوت به صلح بازداشت، اخراج شدند و حتی مورد حمله قرار گرفتند (Borger, The Guardian, 22 Oct 2023). افزون بر اینکه از زمان حمله اخیر اسرائیل به غزه تقریباً ۸۰ تا ۹۰ درصد اتصال اینترنت در غزه به دلیل کمبود برق و آسیب به زیرساخت‌ها قطع شده است (Bloomberg News, 12 Oct 2023). علاوه بر این، رژیم صهیونیستی در طوفان اقصی بارها اقدام به در نوار غزه کرده است. در این زمینه مدیر تحلیل اینترنت در شرکت نظارت کنتیک، می‌گوید: «در ۱۰ روز گذشته، در سه دوره زمانی اتصال به‌طور کامل به صفر رسیده است.^۱ استفاده از ابزار قطع اینترنت در نوار غزه تا جایی است که به اعتقاد برخی «قطعی اینترنت در غزه سلاح جدیدی^۲ در جنگ اسرائیل علیه حماس است (Burgess, Newman, Wired, 7 Nov 2023).^۳ از این طریق، با کاهش دسترسی ۲/۲ میلیون نفر اهالی غزه به اینترنت عملاً ارتباط ایشان با جهان خارج محدود شده است. قطعی اینترنت در سراسر غزه از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ روزبه‌روز وضعیت وخیم‌تری پیدا کرد. این قطع ارتباط با جهان ناشی از ترکیبی از حملات مستقیم به زیرساخت‌های مخابراتی غیرنظامی، محدودیت‌های دسترسی به برق و اختلالات فنی در خدمات مخابراتی بود. مارک رگو، مشاور ارشد نخست‌وزیر اسرائیل در خصوص قطع اینترنت در غزه گفت این رفتار استاندارد برای ایجاد اختلال در ارتباطات دشمن است (BBC, 28 Oct 2023: <https://www.bbc.com/news/live/world-middle-east-67246761>).

در کنار موارد مذکور، کشتار بی‌سابقه خبرنگاران، حکایت از این دارد که رژیم اسرائیل تمام تلاش خویش را برای کتمان حقایقی که در غزه در حال وقوع است، به کار بسته است و برای نیل به این مقصود هیچ حدمرزی ندارد. فدراسیون بین‌المللی خبرنگاران (IFJ) اعلام کرده است که ماه‌هاست شواهدی در دست است که نشان می‌دهد ارتش اسرائیل به‌عمد خبرنگاران را هدف قرار داده و برخی از این پرونده‌ها

۱. اسرائیل در ۲۷ اکتبر ۲۰۲۳ اقدام به قطع کامل اینترنت در منطقه غزه کرد، به‌طوری‌که به مدت ۳۴ ساعت با حرکت نیروهایش به نوار غزه هیچ ارتباط اینترنتی جهت ثبت نسل‌کشی صورت گرفته در غزه برقرار نشد.

2. Internet Blackouts in Gaza Are a New Weapon in the Israel-Hamas War.

۳. وایرد مجله‌ای آمریکایی است که بر چگونگی تأثیر فناوری‌های جدید و در حال رشد بر فرهنگ، اقتصاد و سیاست متمرکز است. دفتر این نشریه، در سانفرانسیسکو کالیفرنیا قرار دارد.

در حال حاضر، موضوع شکایت در دادگاه کیفری بین‌المللی (ICC) است (International Federation of Journalists, <https://www.ifj.org/war-in-gaza>). در این خصوص گاردین در سال ۲۰۲۳ گزارش می‌دهد که در جنگ غزه حدود ۱۰۰ خبرنگار کشته شده و حدود ۴۰۰ خبرنگار نیز بازداشت شده‌اند (The Guardian, 8 Dec 2023).

با مختل شدن انتشار حقایق چه از طریق سانسور خبری و چه از طریق قطع برق و اینترنت و کشتار خبرنگاران، ثبت جنایات جنگی اسرائیل و نقض حقوق بشر ساکنان غزه برای رسیدگی‌های بعدی دشوار خواهد بود و در عمل جامعه جهانی از دسترسی به حقایق فراوانی در خصوص جنایات ارتكابی، محروم می‌شود. در طول سال‌ها اشغال فلسطین و بالأخص پس از حمله اکتبر ۲۰۲۳ اسرائیل به نوار غزه از منظر حق بر حقیقت می‌توان استدلال کرد که به‌واقع دولت‌های سیاسی مدافع صهیونیسم و نهادهای رسانه‌ای، اجتماعی و فرهنگی ایشان تلاش دارند تا حد ممکن این نسل‌کشی را پنهان کرده و آن را به‌عنوان خشونت‌های عادلانه از سوی قوم یهودی به‌عنوان یک قربانی معرفی کنند. این تلاش اغلب تحت برنامۀ هاسبارا صورت می‌گیرد. هاسبارا یک روش اسرائیلی برای انجام دیپلماسی عمومی دولتی و در واقع یک نوع دیپلماسی تبلیغی متمرکز بر مخاطبان جهانی، به‌خصوص جوانان است تا ذهنیت افراد را در خصوص اسرائیل از طریق به‌روزترین فناوری‌های ارتباطی تغییر دهد و تلاش می‌کند تا از یک سو با فعالیت‌های تبلیغاتی و ضدتبلیغاتی، تصویر یک دولت پیشرفته و صلح‌طلب را به جهانیان ارائه دهد و از سوی دیگر از موضع انفعالی پاسخگویی به جهان خارج شود. هاسبارا در جهت حذف صداهای مخالف صهیونیسم تلاش می‌کند تا با موفقیت در جنگ تبلیغاتی و اقناع مخاطبان جهانی برای پذیرش «روایت اسرائیل» و توجیه جنایات‌های این رژیم به بهانه امنیت اسرائیل، به جنبش جهانی صهیونیسم کمک کند (مؤمن نژاد و بابایی، ۱۴۰۰: ۱۱-۲۶).

سازمان‌های تبلیغی مبتنی بر هاسبارا مدام این پیام ظالمانه را به مخاطبان ارسال می‌کنند که حماس مسئول مرگ غیرنظامیان فلسطینی در نوار غزه است و تلاش می‌کند دست‌های نظامیان صهیونیست را از نسل‌کشی پاک کند. تا جایی که به اعتقاد برخی تحلیلگران، همه نهادهای تشکیلاتی در غرب، به‌طور کامل و منسجم، متحد شده‌اند تا نسل‌کشی فلسطینی‌ها را امکان‌پذیر کنند (Ayyash, Al Jazeera, 2 Nov 2023). در دعوی آفریقای جنوبی علیه اسرائیل در دیوان بین‌المللی دادگستری (ICJ) نیز، تأکید بر لزوم حفظ آثار و حقایق جنایات ارتكابی رژیم صهیونیستی از نظرها پنهان نمانده است. در این پرونده، دولت آفریقای جنوبی به امتناع کامل اسرائیل از اجازه دادن به بازرسان مستقل در غزه اشاره و ادعان کرد: این ممانعت موجب می‌شود تا تعداد واقعی تلفات فلسطینی ناشناخته بماند و شواهد موجود در نتیجۀ عملیات نظامی اسرائیل از بین برود. از این رو از دیوان می‌خواهد تا اسرائیل را به اعطای دسترسی آزاد به افرادی که می‌توانند جهت حفظ شواهد و قرائن جنایات جاری در غزه اقدام کنند، ملزم کند (South Africa v. Israel).

Order, 24 May 2024: Para.38). بر این اساس، دیوان بین‌المللی دادگستری نیز در دستور موقت اخیر خود یادآوری می‌کند که در دستور موقت ۲۶ ژانویه ۲۰۲۴، به اسرائیل دستور داده است که برای جلوگیری از تخریب و تضمین حفظ شواهد مربوط به ادعاهای مربوط به جنایات ارتكابی در محدوده مواد ۲ و ۳ کنوانسیون نسل‌کشی، اقدامات مؤثری را اتخاذ کند. همچنین دیوان خاطر نشان می‌سازد که اسرائیل باید اقدامات مؤثری را برای اطمینان از دسترسی آزاد به نوار غزه برای هر کمیسیون تحقیق، هیأت حقیقت‌یاب یا سایر نهادهای تحقیقی که توسط ارگان‌های ذی‌صلاح سازمان ملل متحد برای تحقیق در مورد ادعاهای نسل‌کشی موظف شده‌اند، اعطا کند (South Africa v. Israel, Order, 24 May 2024: Para.51).

۴. نتیجه

حق به دانستن حقیقت یکی از حقوق انسانی است که اگرچه در هیچ کنوانسیون حقوق بشری‌ای به‌عنوان حق مستقل ذکر نشده، لکن رویه مراجع بین‌المللی نشان از این دارد که در عرصه حقوق بین‌الملل بشر این حق به‌عنوان یک حق مستقل شناسایی شده است. این حق که دسترسی قربانیان مستقیم نقض‌های حقوق بشری را به حقایق مربوط به جرم، مانند مرتکبان و نحوه ارتکاب جرائم، از طریق تعهد دولت‌ها به حفظ آثار و شواهد حقایقی که رخ داده است، تأمین می‌کند، دسترسی قربانی به عدالت و حق قربانی و بستگانش را به زندگی خانوادگی در نظر می‌گیرد و از جبران خسارت‌های وارده حمایت می‌کند. در این بین، ارتباط تنگاتنگی بین حق بر حقیقت و الزام جامعه و دولت‌ها به حفظ حقایق و اطلاع‌رسانی صحیح و منطبق با واقعیت در خصوص نقض‌های ارتكابی وجود دارد. این حق در ارتباط با نقض‌های حقوق بشری به قربانی مستقیم و خانواده‌اش تعلق دارد، لکن اگر نقض فاحش یا نظام‌مند باشد، این حق، بعدی جمعی می‌یابد و حق دانستن حقیقت، به جامعه نیز تعلق خواهد داشت. در این بین، در عرصه بین‌المللی در شرایطی که نقض حقوق بشر بنیادین قربانیان به صورت فاحش و جدی صورت گیرد و در واقع قواعد حائز جایگاه عام‌الشمول و حتی قواعد آمره بین‌المللی، نقض شوند، ذی‌نفع این حق می‌تواند جامعه جهانی در کل^۱ باشد، چراکه جامعه جهانی در التزام به قواعد آمره و تعهدات ارگاوومنس نفع حقوقی دارد. از این منظر، سانسورهای اتفاق افتاده در درگیری اخیر فلسطین، قطع برق و سوخت که به قطع اینترنت منجر شد، همچنین قطع عمدی اینترنت و هدف قرار دادن زیرساخت‌های مخابراتی در نوار غزه توسط رژیم اسرائیل که در عملکرد این رژیم تازگی نداشته است، کشتار بی‌سابقه خبرنگاران، سانسورهای خبری و اعمال محدودیت‌ها توسط پلتفرم‌های فضای مجازی و قطع عمدی اینترنت و... همه و همه را می‌توان در پرتو نقض حق به حقیقت به‌عنوان یک حق بشری پذیرفته‌شده، ملاحظه کرد. برنامه دیپلماسی اسرائیل

تحت عنوان هاسبارا نیز عملکردی است برای توجیه جنایات و ارائه چهره صلح طلب از اسرائیل و پروپاگاندايي است به منظور محو حقيقت نسل کشی و نقض های فاحش حقوق بشر توسط این رژیم؛ در واقع، تلاش های صورت گرفته در جهت ممانعت از شنیده شدن صدای ملت فلسطین و جلوگیری یا اعمال محدودیت در انتشار تمامی حقایق و وقایع تأسف بار غزه، نقض حق به حقیقت می باشد؛ این حق نه تنها نسبت به ملت ستمدیده فلسطین، بلکه نسبت به کلیت جامعه جهانی، نقض شده است. در این بین، دیوان بین المللی دادگستری نیز به حق، بر وظیفه اسرائیل برای جلوگیری از تخریب و تضمین و حفظ شواهد و حقایق مربوط به جنایات ارتكابی تأکید داشته است. نکته حائز اهمیت اینکه، مخاطب قرار دادن صرفاً یک طرف درگیری در این مقوله که رژیم اسرائیل باشد، نشان از توجه دیوان بر مسئولیت های ویژه اسرائیل در غزه به عنوان قدرت اشغالگری دارد که بر تمام ارتباطات و امکانات حیاتی ملت فلسطین سلطه دارد. در نهایت شایان توجه اینکه فجایع ارتكابی رژیم اسرائیل پس از طوفان الأقصى به گونه ای بود که در دوره زمانی کوتاه، این فجایع به حدی وسیع و شدید رخ داد که حتی تلاش های به عمل آمده برای عدم انتشار کامل حقایق و جنایات اسرائیل نیز نتوانست مانع نشر همه اطلاعات و وقایع موجود شود؛ به طوری که امروز شاهد بیداری وجدان افکار عمومی جهان در خصوص ملت فلسطین هستیم.

منابع

۱. فارسی

– مقالات

۱. احمدی نژاد، مریم؛ امین الرعایا، یاسر؛ متاجی، محسن (۱۳۹۹). تحول مفهومی اشغال از منظر حقوق بین الملل با تأکید بر وضعیت اراضی غزه. فصلنامه مطالعات حقوق عمومی، ۵۰ (۳)، ۱۲۶۳-۱۲۸۵.
۲. مؤمن نژاد، جواد؛ بابایی، ابوالفضل (۱۴۰۰). بررسی دیپلماسی عمومی (هاسبارا) رژیم صهیونیستی. فصلنامه فرصت، ۲۰۲۱۴۰۱ (۵)، ۱۱۴-۱۴۳.

۲. انگلیسی

A) Books

1. Qandeel, Mais A.M. (2018). *Enforcing Human Rights of Palestinians in the Occupied Territory*. Carl Grossmann Publishers, Berlin, Bern.
2. Robertson M.D. & Walter, G (2011). *Psychiatric Ethics, the new professionalism: In Bhughura, D (ed) Psychiatry's Contract with Society*. London: Oxford.
3. Schabas, W. (2000). *Genocide in International Law: The Crimes of Crimes*. Cambridge University Press.
4. Shetreet, S. (2014). *The Culture of Judicial Independence: Rule of Law and World Peace*. Martinus Nijhoff Publishers.
5. Sourani, R. (2023). *Israel's Unfolding Genocide of the Palestinian People & U.S. Failure to Prevent and Complicity in Genocide*. Center for Constitutional Rights.
6. United Nations Counter-Terrorism Implementation Task Force (2015). *Right to a Fair Trial and Due Process in the Context of Countering Terrorism*. United Nations, New York.
7. Yvonne Davis, A. (2016). *Freedom is a Constant Struggle Ferguson, Palestine, and the Foundations of a Movement*. Haymarket Books.

B) Articles

8. Naqvi, Y. (2006). The right to the truth in international law: fact or fiction?. *Cambridge University Press, International Review of the Red Cross*, 88 (862).
9. Rashed, H., & Short, D. (2012). Genocide and settler colonialism: can a Lemkin-inspired genocide perspective aid our understanding of the Palestinian situation?. *The International Journal of Human Rights*, 16 (8).
10. Shaw, M. (2010). Palestine in an International Historical Perspective on Genocide. *Holy Land Studies*. 9 (1), 1-24.
11. Sweeney, J. (2018). The Elusive Right to Truth in Transitional Human Rights Jurisprudence. *International & Comparative Law Quarterly*, 67 (2).
12. Van Noorloos, M. (2021). A Critical Reflection on the Right to the Truth about Gross Human Rights Violations. *Human Rights Law Review*, 21 (4).

C) Documents

13. Annual reports of Inter-American Commission on Human Rights (1985-1986), (1987-1988).
14. Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD), Israel and the State of Palestine, Statement 5 (2023), 27 October 2023
15. De Greiff, Pablo; UN. Human Rights Council. Special Rapporteur on the Promotion of Truth, Justice, Reparation and Guarantees of Non-Recurrence, 2015.
16. HaMoked, *Childhood in Chains: The detention and interrogation of Palestinian Teenagers in the West Bank*, report on 29 April 2018.
17. Human Rights Committee (1981). Views of 21 July 1983, Communication No. 107/1981, CCPR/C/19/D/107/1981.
18. Human Rights Council (2009). Promotion and protection of all human rights, civil, political, economic, social and cultural rights, including the right to development. A/HRC/RES/12/12 12 October 2009.

19. Human Rights Council, No. Resolution 12/12, 12 October 2009
20. Mansour, Riyadh, reporters outside the Security Council chamber at the UN headquarters in New York, UN Security Council 09 October 2023. 12.27.
21. Report of the United Nations Special Rapporteur on the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism, 4 February 2009, UN Doc. A/HRC/10/3
22. Security Council, As Regional Violence Spills Over to Syria, Special Envoy, Briefing Security Council, Urges De-escalation, Refocus on Country's Political Process, SC/15470, 9459th Meeting, 30 Oct. 2023.
23. The Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands, General Country of origin information report Palestinian Territories, April 2022, The Hague.
24. The United Nations Commission on Human Rights (2006). Promotion and protection of all human rights, Study on the right to the truth, Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, E/CN.4/2006/91.
25. UN Commission on Human Rights, Study on the Right to the Truth, Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 8 February 2006, E/CN.4/2006/91.
26. UN General Assembly Resolution 60/147, the Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law, on 16 December 2005
27. UN. Commission on Human Rights. Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances, E/CN.4/1435, Geneva : UN, 26 Jan. 1981.
28. Working Group on Enforced and Involuntary Disappearances, General Comment on the right to the truth in relation to enforced disappearances, 26 January 2011, A/HRC/16/48.

D) Court Cases

29. Al Nashiri v. Poland, ECtHR, Application no. 28761/11, 16/02/2015
30. Almeida de Quinteros v. Uruguay(1983). Human Rights Council, Communication No. 107/1981.
31. Amnesty International v. Sudan (1999). African Commission on Human and Peoples' Rights, Communications No. 48/90, 50/91, 52/91, 89/93.
32. Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel), The International Court of Justice (ICJ), Request for the modification of the Order of 28 March 2024 indicating provisional measures, Order, 24 May 2024.
33. Cyprus v. Turkey (2001). ECtHR, 10 May 2001, Application No. 25781/94.
34. El-Masri v. the former Yugoslav Republic of Macedonia(2012). ECtHR, 13 December 2012, Application no. 39630/09.
35. García and family members v. Guatemala, IACtHR, 29 November 2012, Series C 258.
36. Gomes-Lund et al. (Guerrilha do Araguaia) v. Brazil, IACrHR, 24 November 2010.
37. Husayn (Abu Zubaydah) v. Poland, Application no. 7511/13, 16/02/2015.
38. ICJ Advisory Opinion - the United Nations, Legal Consequences arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, 19 July 2024.

39. ICJ Order: Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel), 24 May 2024.
40. Velasquez Rodriguez v. Honduras(1988). July 29, 1988, IACrtHR, (Ser. C) No.

E) World-reputable Websites

41. Aljazeera, 8 Oct 2023, <https://www.aljazeera.com/news/2023/10/8/why-are-so-many-palestinian-prisoners-in-israeli-jails>
42. Ayyash,M Muhannad, A genocide is under way in Palestine, 2 Nov 2023, <https://www.aljazeera.com/opinions/2023/11/2/a-genocide-is-under-way-in-palestine> .
43. BBC, 28 Oct 2023, <https://www.bbc.com/news/live/world-middle-east>.
44. Bloomberg News, Israel Latest: UN Staff Given Evacuation Order for Northern Gaza, 12 Oct 2023, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-10-12/israel-latest-gaza-ground-offensive-looms-more-than-2-400-dead> .
45. Borger, Julian (in Jerusalem), An atmosphere of fear': free speech under threat in Israel, activists say, 22 Oct 2023, Available at: <https://www.theguardian.com/world/2023/oct/22/an-atmosphere-of-fear-free-speech-under-threat-in-israel-activists-say>
46. Burgess, Matt , Newman,Lily Hay, Internet Blackouts in Gaza Are a New Weapon in the Israel-Hamas War, wired, Published On 7 Nov 2023, <https://www.wired.com/story/israel-gaza-internet-blackouts-weapon/> .
47. Civil society organizations call on tech companies to respect Palestinian digital rights in times of crisis, 13 October 2023, published on 7amleh.org .
48. Copp, Tara, AP News(Associated Press), 14 Oct. 2023, <https://apnews.com/article/israel-hamas-military-navy-carrier-e648c53dc53a46e2e12950784ea5e8d2>.
49. Euro News, Israel has right to self-defence, but some actions 'counter international law' – Borrell, Published on 10/10/2023
50. Haaretz,5 Nov 2023, <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-05/ty-article/netanyahu-criticizes-minister-who-suggested-option-of-dropping-nuclear-bomb-on-gaza/0000018b-9e7b-db71-a7df-ffffe4510000>
51. International Federation of Journalists, <https://www.ifj.org/war-in-gaza>.
52. Julian Borger(in Jerusalem), An atmosphere of fear': free speech under threat in Israel, activists say, Sun 22 Oct 2023, Available at: <https://www.theguardian.com/world/2023/oct/22/an-atmosphere-of-fear-free-speech-under-threat-in-israel-activists-say>
53. Leatherby, Lauren, Gaza Civilians, Under Israeli Barrage, Are Being Killed at Historic Pace, Nov. 25, 2023, <https://www.nytimes.com/2023/11/25/world/middleeast/israel-gaza-death-toll.html>
54. Mohammed Haddad, How many Palestinians are imprisoned by Israel?, 17 Apr 2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/4/17/infographic-how-many-palestinians-are-imprisoned-by-israel>
55. Priyanka Shankar, Pranav Dixit, Usaid Siddiqui, Are social media giants censoring pro-Palestine voices amid Israel's war?, 24 Oct 2023, Available at: <https://www.aljazeera.com/features/2023/10/24/shadowbanning-are-social-media-giants-censoring-pro-palestine-voices>

56. Security Council, SC/15473, 30 October 2023, <https://press.un.org/en/2023/sc15473.doc.htm>
57. Tass(russian news agency), 6 Nov, 2023, https://tass.com/world/1702269?utm_source=google.com&utm_medium=organic&utm_campaign=google.com&utm_referrer=google.com
58. The Associated Press, December 9, 2023, <https://apnews.com/article/israel-hamas-war-live-updates-12-09-2023-e06fcf11a1e2fb864909418eab127116>.
59. The Associated Press, December 9, 2023, <https://apnews.com/article/israel-hamas-war-live-updates-12-09-2023-e06fcf11a1e2fb864909418eab127116>.
60. The Guardian, 20 Apr 2024, <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/20/gaza-death-toll-passes-34000-israel>.
61. The Guardian, UN security council backs resolution calling for humanitarian pause in Gaza, 15 Nov 2023, <https://www.theguardian.com/world/2023/nov/15/un-israel-humanitarian-pause-gaza-resolution>
62. The New York Times, Lauren Leatherby, Gaza Civilians, Under Israeli Barrage, Are Being Killed at Historic Pace, 25Nov. 2023, <https://www.nytimes.com/2023/11/25/world/middleeast/israel-gaza-death-toll.html>
63. Thompson, Stuart; Mike Isaac, Hamas Is Barred From Social Media. Its Messages Are Still Spreading, 18 Oct 2023, <https://www.nytimes.com/2023/10/18/technology/hamas-social-media-accounts.html>
64. UN News, 'I will not give up' on push for Gaza humanitarian ceasefire: Guterres, 10 December 2023, <https://news.un.org/en/story/2023/12/1144622>.
65. UN News, Gaza humanitarian crisis deepens as fighting rages on across the Strip, 11 December 2023, <https://news.un.org/en/story/2023/12/1144647>.
66. UNICEF, 6 May 2024, <https://www.unicef.ch/en/current/news/2024-05-06/unicef-warns-there-nowhere-safe-go-600-000-children-rafah>.
67. UNICEF, Children in israeli Military Detention Observations and Recommendations, February 2013
68. United Nations, Secretary-General's remarks to the Security Council - on the Middle East, 24 October 2023, <https://www.un.org/sg/en/content/sg/speeches/2023-10-24/secretary-generals-remarks-the-security-council-the-middle-east%C2%A0>
69. United Nations, Secretary-General's remarks to the Security Council - on the Middle East, 24 October 2023, <https://www.un.org/sg/en/content/sg/speeches/2023-10-24/secretary-generals-remarks-the-security-council-the-middle-east%C2%A0>
70. Washington Post, 9 Oct 2023, <https://www.washingtonpost.com/world/2023/10/09/israel-gaza-war-hamas/>
71. World Health Organization, WHO Director-General's remarks at the Emergency Meeting of the United Nations Security Council – 10 November 2023, <https://www.who.int/director-general/speeches/detail>.